

borec v tem zmyslu, da bi se mu od notranjih požarjev zmedla priučena govornica in bi absolutno ugnetal svoj svet v novo, svojo linijo in svoj ritem. Niznam pri roki vsega potrebnega, da bi poizkusil ugotoviti, v koliko ga je privlačevala narodna pesem, naša in drugih narodov in v koliko je zajemal pri Otonu Župančiču, Murnu, Koljcovu in drugih. Toda, dasi je zajemal, je vendar njegova iskrenost prepojila včasih i dokaj sestavljeni izraz s sokom, ki izpričuje Golarjevo osebnost, Golarjevo intuicijo.

Pričujoča zbirka ima v glavnem to slabo stran, da pesnik ni bil dovolj strog kritik pri izbiranju. Brez vse škode bi lahko odpadlo ono malo pesmi, kjer Golar ni iskren proti samemu sebi in kjer se je kot človek navdušil ob misli in porabil zanjo svoje znanje, ne da bi bila med obojim kakšna globlja vez (n. pr. str. 88, 97, 110 in dr.). Nadalje nekaj pesmi, ki razkrivajo Golarjevo senčno stran in zaradi katere pogrešajo marsikatere njegove novejšje pesmi ono toploto in globino, ki je odlikovala produkte prejšnjih let. Ta senčna stran je nekakšna površnost pri prelivanju doživetja v formo, nekakšna pomanjkljiva koncentracija, premajhen respekt pred zaokroženostjo, pred notranjo zakonitostjo izraza. V zbirki so pesmi, ki se zde, da so nastale v naglici, brez tiste strogosti ustvarjanja, ki do konca, do dna pretehta razmerja posode in napetost, polnost privrelega curka. Marsikdaj je bogata, topla dispozicija odpravljena s površnim zaključkom, večkrat je na najtišjo, iskreno poživiljeno lastnino prikrpan drugod posneti drobec, ki — neorganičen — zveni mrzlo in površno. Podobni pomanjkljaji manjšajo vrednost knjige, kjer so zbrane tudi pesmi, ki jih lahko uvrščamo med bisere naše poezije (n. pr. str. 56, 62, 65, 113, 118 in dr.).

Ferdo Kozak.

Vrchlickega prevod Aškerčevih poezij. (Výbor básní Ant. Aškerce. Přeložil Jaroslav Vrchlický. Sborník Světové poesie sv. 143. V Praze 1923. Str. 80.)

Moderna češka romantika, ki se je ustanovila v 70. letih preteklega stoletja in se s svojim kozmopolitičnim značajem javila kot reakcija proti starejši domoljubni in vseslovansko ubrani poeziji, si je postavila za cilj svojega literarnega stremljenja — odpreti češkemu slovstvu in splošni češki kulturi okna v svetovne literature in kulture, pokazati češkemu umetniku ter inteligentu nove umetniške in kulturne horizonte, skratka, prizadevala si je oprostiti češko književnost in češko življenje ozkega domačega provincijalizma. Ta svoj program so jeli njeni glavni reprezentantje — Jar. Vrchlický, Jos. V. Sládek in Julius Zeyer — uresničevati deloma s svojimi originalnimi deli v duhu umetniških romantičnih gesel, deloma pa s svojimi prevodi iz svetovnih literatur, v katerih so ne samo kazali nova pota, na katera naj bi se podala zaostala češka književnost, temveč so tudi hoteli z njimi nadomestiti vse, česar je češki književnosti še primanjkovalo. Na ta način so se nadejali, da čim prej pospešijo ne le literarni, temveč tudi kulturni napredek in duševni razvoj češkega življenja, ki se je zlasti ta čas kar dušilo v težki stagnaciji. Raz to stališče je torej treba še danes motriti prevajalsko literaturo te dobe, zlasti pa celo piramido Vrchlickega prevodov iz vseh živih jezikov.

Eklektični Vrchlický (ta eklektizem je splošni značaj češkega novodobnega romantizma!), ki ga je vodila žgoča žejja, spoznati vse posebnosti in vrednosti svetovnih literatur in kultur, je prevajal vse, kar se mu je zdelo potrebno in vredno češke literarne oblike. Najbolj je prevajal iz romanskih in germanskih jezikov, med slovanskimi samo iz poljščine in slovenščine. Med najbolj vredne je šteti njegove prevode iz romanskih in germanskih avtorjev, ki so najbolj ugajali njegovi lastni osebnosti in ki so imeli največji vpliv na njegove pesniške

ideje; ti so tudi najzvesteje in najbolj umetniško prevedeni in so največjega pomena tudi za češko književnost.

Da je Vrchlický jel prevajati tudi iz slovenščine, ga je napotil sam slučaj. Ko se je leta 1905. udeležil kot oficijelni zastopnik češkega literarnega sveta Prešernovih proslav v Ljubljani, se je osebno spoznal tudi z Aškercem, in vrnivši se v Prago, začel prevajati njegove pesmi, katere je priobčeval v raznih časopisih (Slovanský přehled, Květy). Celoten zbornik iz Aškerčevih poezij, ki je šele sedaj izšel, je imel iziti že leta 1906. kot VIII. zvezek v ediciji njegovih «Prevodov iz tujih literatur». Toda ta edicija je prenehala že s V. zvezkom in rokopis Aškerčeve zbirke se je do sedaj nahajal v njegovi zapuščini, iz katere so jo šele letos njegovi prijatelji in čestilci obelodanili kot tipičen dodatek njegovemu prevajalskemu delu.

Vrchlický se je lotil prevajanja iz slovenščine po kratki jezikovni pripravi, toda kot rutiniran prevajalec in virtuozen interpret je kmalu prodril s slovarjem in slovnico v roki v pesniški značaj Aškerčeve poezije. Tekom časa pa se mu je vendarle uprla dolgočasna kontrola s slovarjem in gramatiko, in tako je, naslanjajoč se čisto le na sorodnost slovenščine s češčino ter na svoj pesniški instinkt, prevajal pozneje tudi brez te kontrole. Na ta način pa je zagrešil številne leksikalne in filološke netočnosti in pogoške, kar je prav za prav splošni znak večine njegovih prevodov. Tukaj naj navedem le nekaj tipičnih primerov: Slično slovensko besedo zrak, ki pomeni v češčini vzduh, je razumel v pomenu vid (oči).

Original: A kaftán ko perutníca
v z r a k u mu vihrá.

Prevod: Kaftan jeho křídlem ptačím
v o č i vlaje mu.

(Pravilno: v z d u c h e m vlaje mu!)
(Firdúzi in derviš.)

Ravno tako ga je zapeljala enakost in sličnost slovenskih in čeških besed v 12. kitici iste pesmi: glagol smiliti se je smatral za sličnega češkemu smáti se, dasi pomeni v češčini nekaj drugega, t. j. útrpnost mítí; slov. adverb hud o je umeval v pomenu češkega samostalnika zlob a, dasi v češčini pomeni zle, těžce.

Original: Smili n a j s e vsak bolník vam!
Ni učil tak Zarathustra?
Derviš Mahmud mi se smili,
ker bolán je revež hud o —
Um mu je bolán!

Prevod:

Točno:

Můž' vám chorý býti k smíchu? (Soucit mějte s každým chorým!)
Neučil tak Zarathustra?
Derviš Mahmud bral mě v poškleb, (Derviše mi toho líto)
zlob a chorobou je rovněž (!) (neboť chor je chudás těžce)
on je duchem chor.

Slov. adverb s e d a j je umeval v zvezi s češkim glagolom s e d ě t i; glej pesem «Grešnik»! Le redko smejal se je Budha, s e d a j nasmehljá se sladkó — je prevedeno: I usmál se poněkud (!) Budha a usedl (!) v úsměvu svém.

Takšnih in sličnih primerov bi mogel navesti še dovolj, kot dokument, na kakšen način je Vrchlický često ravnal z besednim materialom teksta, iz katerega je prevajal. Toda to je le ena stran njegovega prevajalskega dela, saj gre še za drugo, namreč umetniško stran, to se pravi, v koliko se mu je pocrčilo izraziti in ohraniti pesniški, umetniški in individualni značaj Aškerčeve poezije. In v tem umetniškem oziru smo lahko zadovoljni z njegovim prevodom in ga lahko smatramo za popolnoma točnega, ker je Vrchlický res dal v češki literarni obliki zvesto podobo Aškerčeve pesniške osebnosti. Pri čitanju njegovega češkega prevoda zaznavamo isti, ekvivalentni dojem, ki ga imamo pri branju Aškerčevega originala; pri posameznih pesmih pa je Vrchlického prevod celo nadkrilil slovenski original, ker ga je oprostil številnih formalnih huj in ležer- nosti, ki so včasih jako karakterističen nedostatek Aškerčeve umetnosti. Med najboljše prevedene pa lahko štejemo številke diskretne lirike in po coppéeovsko mojstrsko naslikane momente iz narave (Véšne světlo, Poslední paprsky, Kosa, Cikánka, Carmen, Sníh padá itd.), ki jih je Vrchlický smatral prav za prav za najbolj umetniški del Aškerčeve poezije vobče.

Kar se tiče izbora pesmi, lahko rečemo, da je Vrchlický tudi tukaj imel prav srečno roko. Dočim je z drobno liriko dokumentiral čustveni fond in umetniško dovršenost Aškerčevega talenta, nam z baladami in drugimi epskimi pesmimi nudi resno podobo pesnika-misleca in pesniškega naprednjaka, ki svoje svobodno- miselne in napredne misli često odeva kar v orientalsko pisane alegorije. V svojem izboru, ki nalikuje točni antologiji, je Vrchlický nabral in navedel iz Aškerca le to, kar ima svoj širši svetovni pomen, (vse, kar je bilo preveč tendenčnega in specifično domačega, slovenskega, je izpustil), ker je s to antologijo hotel češki literarni javnosti konfrontirati pesniški in umetniški višek sodobnega slovenskega slovstva. Takrat, pred dvajsetimi leti, je utegnila ta zbirka v češki književnosti najti še živahnejši odmev, toda danes prihaja že prepozno; danes se je bo kvečjemu lotil literarni zgodovinar, pečajoč se ali s prevajalskim delom Vrchlického ali z medsebojnimi literarnimi stiki češko-slovenskimi. *Václav Burian.*

Maurice Maeterlinck: *Modra ptica*. Čarobna pravljica v šestih dejanjih in dvanajstih slikah. Prevel Josip Bernot. Ljubljana, Učiteljska tiskarna, 1923, 120 str., 16 Din.

Maeterlinck (leta 1862. v Gentu iz starodavne flamske družine rojeni filozof-beletrist) se dolgo ni mogel odločiti, da bi to, rekel bi «transcendentalno pantomimo» izdal v francoskem jeziku. Šele po znamenitem uspehu, ki ga je ta duhovna pravljica doživela dne 30. septembra leta 1908. na artističnem Teatru v Moskvi (knjižna izdaja: *Sinaja ptica*, Literaturno-hudožestvennje Almanahi izdavatelstva «Šipovnik», kniga 6., S. Peterburg, 1908) in po imenitno uspeli predstavi v londonskem Haymarketu (v prevodu M. de Mattosa) jeseni leta 1908., je avtor končno v božiču istega leta prepustil francoski rokopis pariškemu založniku Fasquellu. Po petnajstih letih smo dobili čarobno «Modro ptico» tudi mi, za uprizarjanje, žalibog, najbrž še več kot petnajet let prezgodaj.

Od simbolično-dramatsko izraženega pesimizma [v igrach o smrti: *Vsiljenka* (1890), *Slepci* (1890), *Intérieur* (1894), *Tintagilova smrt* (1894) itd. in v igrach ljubezni: *Sedem princezinj* (1891), *Pelléas in Mélisande* (1892), *Alladine in Palomides* (1894), *Aglavaine in Sélysette* (1896) itd.] se je veliki Flamenc preko nežne legende o večni ljubezni (*Sestra Beatrice*, 1900), razmotrivanja svoje življenske filozofije v historični (renesančni) snovi (*Monna Vanna*, 1902) in ironiziranja duhovno bednega življenja sodobnikov (*Čudež sv. Antona*, 1904) povzpел do sanj